

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งเป็นยุคแห่งความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิชาการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นสาเหตุทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมโลกและสังคมไทยอย่างมากมากระทั่งทำให้เกิดรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 43 บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาอบรมของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 39 ให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง พร้อมทั้งได้มีการปฏิรูปการเรียน ซึ่งมีเป้าหมาย คือ พัฒนาคุณภาพนักเรียนเน้นให้มีความสามารถทางความคิด รู้จักคิด วิเคราะห์ สามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง ค้นหาสาเหตุและแนวทางในการแก้ไขปัญหาได้ โดยสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาต่ำกว่าปริญญาจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายจิตใจสติปัญญา มีความรู้ มีคุณธรรมจริยธรรม และมีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ จัดการศึกษาให้เป็นคน เก่ง ดี มีความสุขและมีคุณธรรมนำความรู้

ผู้บริหารโรงเรียนถือว่าเป็นบุคคลสำคัญยิ่งที่จะต้องจัดการศึกษาให้ดีที่สุดเป็นผู้นำทางวิชาการและกระบวนวิธีภายในซึ่งเป็นการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนไม่ว่าด้านหลักสูตร เอกสารคู่มือครู เนื้อหาการเรียนการสอน ตลอดจนจนถึงการวัดผลและประเมินผล นอกจากนี้แล้ว ผู้บริหารยังต้องบริหารให้ครู ข้าราชการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความตระหนักและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

แต่มีผู้บริหารจำนวนมากไม่สามารถเป็นผู้นำด้านวิชาการ ไม่สามารถดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนได้ครบทุกด้านเนื่องจากไม่ผ่านการอบรมด้านการบริหาร ไม่มีวุฒิทางการบริหาร

จากข้อความที่กล่าวข้างต้น จะเห็นว่าผู้บริหารควรได้รับการพัฒนาเพื่อที่จะได้เป็นผู้
นิเทศภายในโรงเรียนและบริหารงานวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับคุณลักษณะ
ที่พึงประสงค์และบทบาทของผู้บริหารที่เอื้อต่อการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน ดังได้มีผู้ให้
ทัศนะไว้ต่าง ๆ เช่น

สัจด์ อุทรานันท์ (2531:71-78) ได้ให้ทัศนะไว้ว่าหากต้องการพัฒนาและส่งเสริมการ
นิเทศภายในโรงเรียนอย่างจริงจังแล้ว การศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะและบทบาทของผู้บริหารที่เอื้อ
ต่อการนิเทศการศึกษาย่อมมีความจำเป็นมาก ทั้งนี้เพราะงานนิเทศการศึกษาเป็นงานในหน้าที่ และ
ความรับผิดชอบของผู้บริหารโรงเรียนโดยตรง การจัดการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนจะบรรลุผล
หรือไม่นั้น จะขึ้นอยู่กับลักษณะและความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนเป็นอย่างมากและได้
เสนอแนะว่าควรมีการวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนที่เอื้อต่อการนิเทศการศึกษา
เพราะการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้มีมีความจำเป็นต่อการนิเทศการศึกษา เนื่องมาจากงานนิเทศการศึกษา
เป็นงานของผู้บริหาร ในปัจจุบันได้มีการสนับสนุนและส่งเสริมให้โรงเรียนดำเนินการนิเทศตนเอง
ที่แตกต่างจากการปฏิบัติงานนิเทศที่ผ่านมา ซึ่งเป็นการนิเทศการศึกษา โดยเจ้าหน้าที่ที่อยู่นอก
โรงเรียน จากการเปลี่ยนแปลงแนวทางการจัดการนิเทศการศึกษาจากภายนอกมาเป็นการนิเทศ
ภายในโรงเรียนนี้ จำเป็นต้องทราบถึงคุณลักษณะและบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนที่เอื้อต่อการ
นิเทศการศึกษาในฐานะผู้รับผิดชอบต่อการจัดการศึกษา ว่าควรมีลักษณะอย่างไร และควรจะ
แสดงบทบาทเช่นใด แต่ปัจจุบันยังไม่มีการศึกษาถึงคุณลักษณะและบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนที่
เอื้อต่อการจัดการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนในเขต พื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 2

จากสภาพการณดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร
โรงเรียนในการทำหน้าที่นิเทศภายในของโรงเรียนในเขตพื้นที่เชียงใหม่ เขต 2 เป็นอย่างไร แตกต่าง
กันหรือไม่ มีปัญหาและข้อเสนอแนะอย่างไร ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการนำเสนอต่อสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาและผู้บริหารโรงเรียนในการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาตนเองในการ
บริหารงานวิชาการและการนิเทศภายในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในการทำหน้าที่นิเทศภายใน
ของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 ในทัศนะของครูผู้สอน

2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในการทำหน้าที่นิเทศภายในของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 ในทัศนะของครูผู้สอนที่มีประสบการณ์และวุฒิทางการศึกษาสูงสุดแตกต่างกัน

3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของครูผู้สอนเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในการทำหน้าที่นิเทศภายในของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 2

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้คาดว่าจะได้รับประโยชน์ดังนี้

1. ได้ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในการทำหน้าที่นิเทศภายในของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 2

2. ได้ข้อมูลเกี่ยวกับผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในการทำหน้าที่นิเทศภายในของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 ของครูผู้สอนที่มีประสบการณ์และวุฒิทางการศึกษาสูงสุดแตกต่างกัน

3. ได้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะของครูผู้สอนเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในการทำหน้าที่นิเทศภายในของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 2

ซึ่งจะใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการนำเสนอต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และผู้บริหารโรงเรียนในการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาตนเองในการบริหารงานวิชาการ และการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนให้ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สมมติฐานการวิจัย

ครูผู้สอน ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน และมีวุฒิทางการศึกษาสูงสุดแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในการทำหน้าที่นิเทศภายในของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขต ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในการทำหน้าที่พิเศษภายใน 5 ด้าน คือ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านบุคลิกภาพ และด้านการวัดและประเมินผล

2. ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้มีพื้นที่ในการศึกษา คือ เขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 ซึ่งครอบคลุม 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอแม่ออน อำเภอแม่อาย อำเภอสันทราย อำเภอพร้าว และอำเภอสะเมิง

3. ตัวแปร

ตัวแปรในการวิจัยครั้งนี้มี ดังนี้

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ สถานภาพส่วนตัวของครูผู้สอน ได้แก่ เพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงานและวุฒิทางการศึกษาสูงสุด

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในการทำหน้าที่พิเศษภายในของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 รวม 5 ด้าน คือ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านบุคลิกภาพ และด้านการวัดและประเมินผล

4. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

4.1 ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนในเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่เขต 2 จำนวน 1,954 คน

4.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนในเขตพื้นที่การศึกษา เชียงใหม่ เขต 2 จำนวน 215 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi – Stage Random Sampling)

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อความเข้าใจตรงกัน การวิจัยครั้งนี้ได้นิยามศัพท์เฉพาะไว้ดังนี้

ทักษะ หมายถึง ความคิดเห็นที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการทำหน้าที่นิเทศภายใน หมายถึง คุณสมบัติที่ดีของผู้บริหารที่มีผลต่อการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนตามความต้องการของครูผู้สอน 5 ด้าน คือ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านบุคลิกภาพ และด้านคุณธรรมและประเมิณผล

ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่บริหารจัดการโรงเรียนของรัฐประเภทที่มีขนาดแตกต่างกันไปคือขนาดเล็ก กลาง ใหญ่โดยไม่รวมโรงเรียนเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 2

การนิเทศภายใน หมายถึง การดำเนินการใด ๆ ที่ทำให้ครูมีความพึงพอใจ และมีกำลังใจที่จะพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและพัฒนาการดำเนินงานทุกอย่างของโรงเรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานของโรงเรียนและของบุคลากรให้สูงขึ้นและรักษามาตรฐานไว้จนส่งผลให้โรงเรียนเป็นที่ยอมรับของผู้รับประโยชน์จากโรงเรียนทุกฝ่าย อีกทั้งผ่านกระบวนการประเมินทั้งภายในและภายนอก

ครูผู้สอน หมายถึง ข้าราชการครูสายผู้สอน จรู้อัตราจ้าง หรือครูอื่น ๆ ที่ปฏิบัติงานสอนในโรงเรียน

เขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 หมายถึง พื้นที่ภายใต้การส่งเสริมสนับสนุนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 ที่ประกอบไปด้วย 5 อำเภอ คือ อำเภอแม่ริม อำเภอแม่แตง อำเภอสันทราย อำเภอพร้าว และอำเภอสะเมิงซึ่งมีโรงเรียนจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่รวมโรงเรียนของเอกชน